

Az Európai Unió terrorfenyegetettsége a TE-SAT 2012 jelentés tükrében

RÉPÁSI PÉTER TANULMÁNYA

– NKE STRATÉGIAI VÉDELMI KUTATÓKÖZPONT

A terrorizmus helyzetéről és tendenciáiról szóló európai uniós jelentés (EU Terrorism Situation and Trend Report – TE-SAT) 2007-től minden évben részletes beszámolóval szolgál az Európai Unión belüli terrorizmus helyzetéről. A beszámolók azokra a terrortámadásokkal, terroristatevékenységgel kapcsolatos adatokra épülnek, amelyeket a tagállamok bocsátottak a kiadvány megjelentetéséért felelős Europol rendelkezésére. A TE-SAT a terrorszervezeteket és a terrorcselekményeket motiváció alapján sorolja be, aminek alapján öt kategóriát különböztet meg: vallási indíttatású, széparatista, szélsőbaloldali, szélsőjobboldali és az úgynevezett single issue terrorizmust.¹ Az alábbi írás a 2012-es jelentést ismerteti.

A RADIKÁLIS ISZLÁMBÓL FAKADÓ TERRORIZMUS

A TE-SAT a szélsőséges vallásosságból eredeztethető terrorizmus három típusát különbözteti meg: közvetlenül az al-Káida irányította csoportok tevékenységét, az al-Káidától független, ám ideológiáját magukéva tevő, az Európában felnőtt generáció tagjaiból álló, úgynevezett bennszülött sejtek által gyakorolt politikai erőszakot, valamint a „magányos farkasok” akcióit. 2011-ben a vallási indíttatású terrorizmus egyetlen típusával kapcsolatosan sem jelentettek támadást. Annak ellenére, hogy a 2011 márciusában a frankfurti repülőtéren meggyilkolt két, Afganisztánba induló amerikai katona gyilkosa, Arid Uka a magányos elkövető kategóriájába tartozna, a németek nem tekintették terrorizmusnak a gyilkosságokat.

A TE-SAT értékelése szerint a korábbi évekhez hasonlóan Franciaország, Spanyolország és Nagy-Britannia továbbra is a radikális iszlám jelentette fenyegetés állandó célpontjainak számítanak, Németország és a skandináv országok terrorfenyegetettsége

pedig növekvő tendenciát mutat. A jelentés kiemeli, hogy az afganisztáni műveletekben részt vevő uniós országok is állandó potenciális veszélynek vannak kitéve.

Míg 2010-ben a vallási indíttatású terrorizmussal összefüggésben 179 személyt vettek őrizetbe, addig 2011-ben 122-t. Az elmúlt három évben jelentősen csökkent azoknak a száma, akiket terrortámadás elkövetésének, előkészítésének, vagy terrorista tevékenység anyagi támogatásának gyanújával vettek őrizetbe, ugyanakkor a korábbiakhoz képest több olyan személyt tartóztattak le, akiknek az volt a feladata, hogy minél több aktivistát toborozzanak, illetve küldjenek el kiképzésre. A kiképzésen átesett önkénteseket később az afgán-pakisztáni határövezetbe, vagy Szomáliába küldték harcolni. A vallási indíttatású terrorizmus kapcsán szinte az egész kontinensen történtek letartóztatások, köztük Csehországban, Romániában és Bulgáriában is. A letartóztatottak több mint fele uniós állampolgár volt, ám évről évre egyre több orosz állampolgárságú személy is rendőrkézre kerül. A TE-SAT 2012 rámutat arra, hogy a letartóztatottak között mind többben vannak olyanok, akik vagy magányos elkövetők, vagy pedig valamilyen, az ismert terroristaszervezetektől (al-Káida az Iszlám Maghreb Földjén, a szomáliai al-Shabaab stb.) független dzsihádisták sejt tagjai.

■ **A bennszülött (homegrown) terrorista**

csoportok azon tagjai a legveszélyesebbek, akik külföldi (elsősorban pakisztáni) dzsihádisták kiképzőtáborokban „vendégeskedtek”, mégpedig azért, mert nemcsak az elkötelezettségük, hanem a tudásuk is megvan ahhoz, hogy merényleteket szervezzenek meg vagy hajtsanak végre. Németország és az Egyesült Királyság ezen a téren különösen veszélyeztetett. Ezen csoportok jellemzői közé sorolható, hogy általában laza szerveződésűek, nincs világos céljuk, nincs erős vezetőségük, és etnikailag keverték. Egyes uniós országok szerint ezek a csoportok inkább a külföldön folytatott „dzsihád” iránt tanúsítanak érdeklődést, nem pedig aziránt, hogy Európában kövessenek el akciókat.

Számos radikális szerveződés kapcsolatot keres a kelet-európai, emberkereskedelemmel és okirat hamisítással foglalkozó szervezett bűnözői hálózatokkal. Más szélsőségesek Kelet-Európán keresztül lépnek be az EU területére úgy, hogy menekültstátuszért folyamodnak, míg néhányuknak sikerült az „arab tavasz” miatt Észak-Afrikából érkező menekültáradatot kihasználva elérni az olaszországi Lampedusa szigetét. Mindamelllett a TE-SAT hangsúlyozza, hogy a fő gondot továbbra is a bennszülött vallási szélsőséges csoportok jelentik, nem pedig a bevándorlók.

■ Vegyes a megítélése **a magányos elkövetőknek**. Egy 2011 júniusában közzétett videofelvételen az al-Káida vezetője, Ajman al-Zavahiri a radikálisokat arra bátorította, hogy az afganisztáni „dzsihád” helyett saját hazájukban hajtsanak végre merényleteket úgy, hogy nem csatlakoznak semmilyen terrorista szervezethez sem („egyéni dzsihád”). A TE-SAT úgy véli, hogy az al-Káida taktikája nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, ugyanis a magányos elkövetők nagy többsége rendkívül amatőr módon kísérli meg akciók végrehajtását, még azok is, akik Pakisztánban kaptak kiképzést, továbbá a szakértők szerint az al-Káida nem szorgalmazza, hogy kudarc esetén vizsgálják meg a sikertelenség okait annak érdekében, hogy legközelebb ne kövessék el ugyanazt a hibát. Sok magányos elkövető el sem jut terve megvalósításáig, mert még időben elfogják a rendőrök.

■ **A szélsőséges iszlamista propaganda**, azaz a dzsihádra, illetve annak anyagi támogatására felszólító internetes oldalak továbbra is lényeges problémát jelentenek. A TE-SAT jelentés mindazonáltal megjegyzi,

¹ A vallási fanatikusok által gyakorolt terrorizmust a régebbi kiadványokban iszlamistaként jelölték. Nagy-Britannia kapcsán szükséges megjegyezni, hogy évek óta hiányos adatokat szolgáltatnak a terrorfenyegetettségre vonatkozóan, mivel nem fogadják el a motiváció alapján történő besorolást.

hogy míg Oszama bin Laden meggyilkolása gyakorlatilag semmilyen hatással nem volt az al-Káida működésére, addig az évekig Jemenben bujkáló Anvar al-Avlaki radikális szónok és Samir Khan, az al-Káida propagandájának szócsöveként működő Inspire magazin főszerkesztőjének megöléséről már nem lehet ugyanezt elmondani. Haláluk óta ugyanis a 2010-ben még a legjelentősebb dzsihádistá propagandaterjesztőként funkcionáló magazinnak nem jelent meg új száma.

SZEPARATISTA TERRORIZMUS

Az Európai Unióban a szeparatista terrorizmus három országot érint közvetlenül: Nagy Britanniát, Spanyolországot és Franciaországot. A spanyolok és a franciák 2011-re vonatkozóan összesen 110 támadást jelentettek, míg a szeparatizmus vádjával letartóztatott személyek száma uniós szinten 247 volt.

■ Az *Euskadi Ta Askatasuna (ETA)* és a baszkföldi terrorizmus ellen évtizedeken át tartó szívós munka 2011-ben kézzel fogható eredményt hozott. A Spanyolországban, Franciaországban és Portugáliában végrehajtott letartóztatásoknak, valamint számos fegyverraktár felszámolásának is köszönhetően a meggyengült terrorszervezet 2011. január 10-én tűzszünetet jelentett be, október 20-i nyilatkozatában pedig hivatalosan felhagyott a fegyveres küzdelemmel. A tűzszünet bejelentését követően az ETA beszüntette a helyi vállalkozások megsarcolását is. Mindazonáltal karácsonykor még számos kisvállalkozás üzemeltetőjét zaklatták azért, hogy „önkéntes” adományával segítse a szervezetet. Ennél nagyobb problémát jelent, hogy a hivatalos fegyverletétel ellenére az ETA egyrészt nem oszlatta fel saját magát, másrészt továbbra is információkat gyűjt a jövőbeni lehetséges célpontokról, és nem szolgáltatta be a tulajdonában lévő fegyvereket sem.

■ A Spanyolországban jelen lévő szeparatizmussal összefüggésben szót kell ejteni a *Resistência Galega* (Galíciai Ellenállás – RG) függetlenségi mozgalomról is, melynek nevében 2011 során 12 támadást hajtottak végre. A támadások a tartomány elszakadásáért küzdő szervezethez és más kisebb csoportokhoz köthetők. Az RG októberben közzétett nyilatkozatában számos, többek között politikusok, építőipari cégek, bankok elleni akcióért vállalta a felelősséget, bejelentve,

hogy folytatja a fegyveres ellenállást. A rendőrség novemberben és december 6. RG tagot vett őrizetbe, és nagy mennyiségű robbanóeszközt foglalt le. A gyanú szerint a szervezet összehangolt merényleteket tervezett végrehajtani a spanyol alkotmány elfogadásának évfordulóján (december 29.).

■ Az *észak-írországi terrorizmus* tekintetében a legnagyobb biztonsági kockázatot az úgynevezett disszidens köztársaságpárti terroristacsoportok jelentik, úgymint a Folytatólagos IRA (Continuity Irish Republican Army – CIRA), a Valódi IRA (Real Irish Republican Army – RIRA), az Óglaigh na hÉireann (egy szakadár CIRA-frakció) és más kisebb csoportok. Az elmúlt években a protestáns-katolikus megbékélést ellenzők számos robbantásos merényletet és lőfegyverrel végrehajtott támadást követtek el, túlnyomórészt a hatóságok ellen. Két éven keresztül a támadásoknak nem volt halálos áldozata, ám 2011 áprilisában a szélsőségesek Omaughban megölték egy katolikus rendőrt. Több militáns katolikus csoport részt vesz a szervezett bűnözésben is, konkrétan a cigarettá- és üzemanyag-csempészetben, de a rablás és a zsarolás sem áll távol tőlük. A korábbi évekhez képest a CIRA kevesebb akciót hajtott végre, ugyanis a szervezet belső átalakuláson megy át, a RIRA azonban változatlan intenzitással hajtja végre robbantásos merényleteit.

■ Tavaly Franciaországban a *korzikai elszakadspártiak* 62 akciót hajtottak végre és 13 merényletet kíséreltek meg elkövetni. Fő célpontjuk a turizmus volt: vendégházakat, éttermeket támadtak meg.

■ 2011-ben számos, a *Kurd Munkáspárttal (Partiya Karkerên Kurdistan – PKK)* kapcsolatban álló személyt vettek őrizetbe, mindazonáltal továbbra is az uniós országok maradtak a szervezet logisztikai tevékenységének bázisai mind a toborzás, mind a pénzügyi támogatás lebonyolítása, mind a propaganda terjesztése tekintetében. A Franciaországban, Németországban és Romániában letartóztatott személyeket konkrétan azzal vádolják, hogy egyrészt anyagilag támogatják a törökországi fegyveres akciókat, másrészt kiképzőtáborokat tartottak fenn Észak-Irakban. Tevékenységéhez a pénzt a PKK az adományokon kívül zsarolásból, pénzmosásból, valamint kábítószer- és emberkereskedelemből biztosítja.

■ Annak ellenére, hogy 2009 májusában a Srí Lanka-i hadsereg győzelmet aratott a

Tamil Tigrisek felett, az Európai Unió újra felvette őket a terrorista szervezetek listájára, mert a szervezet a vereség ellenére néhány uniós tagállamban aktív maradt. A Tigriseknek egy mérsékelt és egy militánsabb frakciója van. Ez utóbbi a propagandatevékenységéhez gyűjt anyagi támogatást az uniós országokban élő tamil diaszpórán belül. Sok más terrorszervezethez hasonlóan is sok szállal kötődnek a szervezett alvilághoz: működésük finanszírozásához a zsarolástól, az illegális szerencsejáték szervezésétől és az emberkereskedelemtől sem riadnak vissza.

SZÉLSŐBALOLDALI TERRORIZMUS

Hosszú éveken keresztül kisebb részben a marxista-leninista, nagyobb részben az anarchista szélsőbaloldali terrorizmus négy országot érintett az Európai Unióban: Görögországot, Olaszországot, Spanyolországot és Németországot. 2011-re vonatkozóan azonban ezen országok mellett Dánia is szolgáltatott adatokat (4 merénylet). Az említett tagállamok összesen 37 merényletet, illetve merényletkísérletet jelentettek az Európolnak, ami némi csökkenést jelent a 2010-ben történt 45 merényletkez képest: az incidensek nagy többsége gyújtogatás, kisebb részben robbantásos merénylet. Terrorizmusban való részvétel vádjával összesen 42 szélsőbaloldalt vettek őrizetbe az elmúlt évben.

■ A TE-SAT az olaszországi szélsőbaloldali terror kapcsán egyedül az *Informális Anarchista Szövetséget* (Federazione Anarchica Informale) nevezi meg, amely Olaszországban, Görögországban, Németországban és Svájcban számos merényletet hajtott végre. A robbanószervezeteket csomagban vagy nagyobb méretű levélben szokták elküldeni a célpontként kiszemelt intézményeknek, többek között a franciaországi görög nagykövetségnek, olaszországi katonai létesítményeknek, vagy éppen a Nukleáris Ipari Szövetség irodáinak Svájcba. A működésbe lépett bombák három személyt megsebesítettek, de a németországi és a görögországi küldeményekben elrejtett szerkezeteket még időben hatástalanították.

■ Görögországban a korábbi évekhez hasonlóan folytatódott a *Tűz Sejtjeinek Összeküvése* (Szünomoszia Pürinon tisz Fotiasz) elnevezésű anarchista szervezet felszámolása. A szervezet számos tagját letar-

Az Európai Unió terrorfenyegetettsége a TE-SAT 2012 jelentés tükrében

☞ töltötták, és nagy mennyiségű fegyvert foglaltak le – bizonyára ennek is köszönhető, hogy a mediterrán országban 20-ról (2010) 6-ra csökkent a merényletek száma. Továbbá tendenciaként megfigyelhető a görög és az olasz anarchista szervezetek közötti fokozott együttműködés: a Tűz Sejtjeinek Összeesküvése nyilatkozataiban sürgette az „anarchista egyének és csoportok nemzetközi hálózatának” létrehozását.

Dániában tavaly áprilisban 5 személyt vettek őrizetbe, akiket többek között rendőrségi épületek, valamint a koppenhágai görög nagykövetség elleni gyújtogatásos akció elkövetésével vádolnak. A legtöbb támadást – 21-et – a spanyol anarchisták követték el, vagyis többet, mint a másik négy országban együttevén.

Németország kapcsán megemlítenéd, hogy Berlin környékén 2011. október 10. és 13. között 9 vasúti létesítmény közelében 18 kezdetleges módon összeállított gyújtóbombát találtak, amelyek közül kettő működésbe lépett. A személyi sérülést nem okozó robbantásokat, illetve merényletkísérleteket az addig ismeretlen, magát Heklának nevező szélsőbaloldali csoport vállalta magára. A szervezet tagjai elfélik Németország afganisztáni szerepvállalását, a vasutat pedig azért választották célpontnak, mert a vonatok logisztikai támogatást biztosítanak a német hadseregnek.

A TE-SAT 2012 rámutat arra, hogy nőtt a militáns antifasiszták és a szélsőjobbaldaliak közötti összecsapások száma. Míg Németországban az összecsapások jórészt a szélsőjobbaldali rendezvényeken és találkozókön történnek, addig Svédországban a fenyegetés a Svéd Demokraták képviselői ellen irányul fenyegető e-mailek és lakásbetörések formájában.

SZÉLSŐJOBBOLDALI TERRORIZMUS

A tavalyi évre vonatkozóan az egyetlen szélsőjobbaldali terrorcselekménynek minősített esetet Spanyolország jelentette: 2011. november 2-án a Barcelona melletti Terrassában ismeretlen elkövetők egy könyvkiadó cég és egy kapitalistaellenes – feltehetően

baloldali – egyet létesítményeit gyújtották fel. Az incidensnek nem volt halálos áldozata, és nem sebesült meg senki sem. A tavaly júliusi norvégiai tömeggyilkosság azért nem szerepel a TE-SAT-on, mert Norvégia nem tagja EU-k.

■ Terrorizmusban való részvétel gyanújával öt szélsőjobbaldali személyt vettek őrizetbe: mindannyiukat Németországban tartóztatták le a neonáci gyilkosságokkal kapcsolatosan, amelyekben nyolc török és egy görög származású, kisvállalkozásokat üzemeltető bevándorlót, valamint egy német rendőrnőt öltek meg. Az elkövetők a kelet-németországi Zwicauban rejtőző **Nemzetiszocialista Földalatti Mozgalom** tagjai, Uwe Mundlos, Uwe Böhnhardt és Beate Zschäpe voltak. A két férfi egy bankrablás után a rendőrök elől bujkálva öngyilkosságot követett el, Zschäpe viszont feladta magát.

A TE-SAT tendenciaként vázolja fel, hogy a szélsőjobbaldali terrorizmus jelentette fenyegetést elsősorban nem a nagyobb taglétszámmal rendelkező, ismertebb radikális szervezetek jelentik, hanem az ismeretlennek számító, esetleg rejtőzködő magányos elkövetők, vagy kisebb csoportok. Előbbi kapcsán a jelentés megemlíti, hogy az elmúlt években letartóztatott szélsőjobbaldali aktivisták közül sokan „egyedül dolgoztak”. A szélsőjobbaldali csoportok kiterjedt nemzetközi kapcsolatokkal rendelkeznek, és az internet, legfőképpen a közösségi oldalak fontos szerepet játszanak a propaganda, köztük a fehér fajvédő zene terjesztésében.

SINGLE ISSUE TERRORIZMUS

A *single issue* – vagyis a tematikus – terrorizmus kategóriája alatt a szélsőséges állat- és környezetvédők által gyakorolt terrorizmus értendő. Az uniós tagállamok 2011-ben nem adtak hírt single issue terrortámadásról, és nem tartóztattak le senkit sem ilyen típusú terrorizmusban való részvétel gyanújával. Ellentétben az Egyesült Államokkal, az Európai Unió nem terrorizmusként, hanem a terrorizmus szintjét el nem érő szélsőséges akcióként kezeli a „zöld radikálisok” támadásait. Az akciók lényege, hogy a kiszemelt célpontban minél nagyobb anyagi kárt gyenek azáltal, hogy szétverik a berendezést, vagy felgyújtják, esetleg felrobbantják a létesítményt. A szélsőségesek célpontjainak számítanak többek között a gyógyszergyártó cégek, állatkísérleteket végző kutatólaboratóriumok, és az állatokat szállító fuva-

rozó cégek létesítményei, de nem kímélik a húsfeldolgozó üzemeket, a gyorséttermeket és a szőrmeboltokat sem. Ezen felül az állatkísérleteket végző cégek alkalmazottait is megfélemlítik.

■ Nincs pontos adat arra vonatkozóan, hogy hány ilyen támadás történik egy adott évben, mert a tagállamok csak a nagyobb volumenű eseteket jelentik. A TE-SAT három militáns állatvédő szervezetet említ meg: a **National Anti-Vivisection Alliance**-t, valamint két, speciálisan az állatkísérleteket végző Huntingdon Life Sciences vállalat ellen megalakult szervezetet: a **Stop Huntingdon Animal Cruelty**-t és a **Militant Forces Against Huntingdon Life Sciences**-t.

A szélsőséges állat- és környezetvédők ideológiájukat tekintve közel állnak a szélsőbaloldalhoz, valószínűleg ennek is köszönhető, hogy egyre szorosabb együttműködés alakul ki a radikális természetvédők és a szélsőbaloldali aktivisták közt, aminek bizonyítékként egyre több közös demonstrációt szerveznek.

ÖSSZEGZÉS, KONKLÚZIÓ

A TE-SAT által közzétett adatokról általánosságban elmondható, hogy 2011-ben mind a merényletek, merényletkísérletek, mind pedig az őrizetbe vett személyek számában 2010-hez képest visszaesés tapasztalható.

	2011	2010
Merényletek és merényletkísérletek száma	174	249
Letartóztatottak száma	484	611
Ítéletek száma	346	332
Vádoltak száma	316	317

A megelőző évekhez hasonlóan tavaly is a legtöbb terrortámadás, letartóztatás és bírósági ítélet a szeparatista tevékenységgel kapcsolatban történt, illetve született. Terrorizmusban való részvétel gyanújával tavaly összesen 316 személy ellen folyt eljárás, közülük 40-en nők voltak. A szeparatizmussal összefüggő ítéletek számát tekintve Spanyolország áll az élen, míg a legtöbb vallási indíttatású terrorizmussal kapcsolatos ítélet Németországban és Nagy-Britanniában született. A szélsőbaloldali és szélsőjobbaldali terrorizmust érintően mindössze 1-1 ítéletet hoztak: az előbbi kapcsán Spanyolországban, az utóbbi esetében Belgiumban. ■